

Informace ze zdravotnictví Olomouckého kraje

Ústavu zdravotnických informací a statistiky
České republiky

Ostrava
30. 10. 2014

4

Činnost oboru diabetologie, péče o diabetiky v Olomouckém kraji v roce 2013

*Activity of the branch of diabetology, care for diabetics
in the Olomoucky Region in 2013*

Souhrn

Tato informace podává přehled o počtu diabetologických ordinací a jejich personálním zabezpečení, dále o počtech ošetření-vyšetření a počtech léčených pacientů. Počet registrovaných diabetiků každoročně vzrůstá, v roce 2013 se s diabetem léčilo 57 469 pacientů. Klesá počet osob léčených pouze dietou (5 323 v roce 2013), zatímco stoupá počet pacientů léčených medikamentózně. Dále byl zaznamenán mírný nárůst počtu diabetiků s chronickými diabetickými komplikacemi. Ty mělo v roce 2013 celkem 31,4 % léčených osob.

Summary

This information presents the numbers of diabetologist's consultation rooms, numbers of health personnel involved, numbers of treatments-examinations and numbers of treated patients. The number of treated diabetics steadily increases, the number of patients treated for diabetes in 2013 was 57 469 patients. The number of patients treated only with diet decreases (5 323 patients in 2013) whereas using drugs grow up. Far it was registered the slight increase of patients with chronic diabetic's complications. It was totally 31.4% in the group of treated patients.

Informace o činnosti diabetologického oboru vychází ze zpracovaných údajů výkazu A (MZ) 1-01 pro obor diabetologie (včetně ordinací praktických lékařů pro dospělé, kteří se touto činností zabývají). Výkaz byl součástí Programu statistických zjišťování v ČR na rok 2013. Formuláře výkazů a pokyny jsou vystaveny na internetu www.uzis.cz.

Zpravodajskou povinnost splnilo 40 diabetologických ordinací a z 326 ordinací praktických lékařů pro dospělé se dle odevzdaných výkazů podílelo na aktivní léčbě diabetiků celkem 224, tj. 69 % ordinací. Lékaři ordinací praktického lékaře pro dospělé pro léčbu svých registrovaných pacientů trpících diabetem nevyčleňují úvazek a nevedou evidenci poskytnutých ošetření. Praktičtí lékaři, ale vedou počty léčených osob s diabetem a druh jejich léčby.

Činnost odborných diabetologických ordinací zajišťovalo celkem 24,53 lékařů a 25,31 zdravotnických pracovníků nelékařů s odbornou způsobilostí bez odborného dohledu (průměrný roční přepočtený počet), včetně smluvních pracovníků.

Na 1 lékaře (v PP k 31. 12. 2013) v oboru diabetologie připadalo v kraji v průměru 2 343 léčených pacientů (ČR 2 356). V průběhu roku 2013 poskytly ordinace 146 539 ošetření, což představovalo v kraji 2,5 a v ČR 2,6 ošetření na jednoho léčeného diabetika.

Diabetes mellitus neboli úplavice cukrová (dg E10 – E14), je závažné onemocnění způsobující poruchu látkové přeměny. Je to onemocnění zatím nevyléčitelné, ale vhodnou životosprávou a léčbou je možné tlumit jeho projevy a následky. Mezi faktory zvyšující riziko onemocnění patří nejen stres a nezdravé životní prostředí, ale především nevhodné dietní návyky a s tím související obezita a do značné míry i genetické předpoklady. Trvale je počet žen - diabetiček přibližně o 6 % vyšší, v kraji činil v roce 2013 poměr 53,0 % žen a 47,0 % mužů (ČR 52,2 % žen a 47,8 % mužů).

Na diabetologických pracovištích a v ordinacích praktického lékaře pro dospělé bylo v kraji evidováno 57 469 léčených diabetiků, což představovalo 6,7 % celkového počtu léčených diabetiků v ČR. Ve srovnání s rokem 2012 došlo k nárůstu jejich počtu v kraji o 2,3 %. Na onemocnění DM I. typu se léčilo 11 dětí (0–14 let) a u dorostu (15–19 let) bylo evidováno 8 pacientů. Většina diabetiků je v péči odborných diabetologických ordinací. Menší část nemocných, která má lehčí formu diabetu, se léčí u praktických lékařů pro dospělé (22,9 %).

V roce 2013 činil počet léčených diabetiků 9,0 % z celkového počtu obyvatel kraje (ČR 8,2 %). Nejvyšší výskyt diabetu na 10 000 obyvatel byl zaznamenán v okrese Olomouc 1 007 případů, průměr za kraj činil 903 případů (ČR 820).

Pacienti s DM jsou nejčastěji léčeni perorálními antidiabetiky (PAD), která jsou užívána 67,6 % léčených diabetiků, dále inkretinovými mimetiky 1,4 % a inzulínem 23,4 %, včetně kombinace těchto léčiv. Lehčí formy diabetu mohou být léčeny dietou, ale počet diabetiků léčených pouze dietou každoročně mírně klesá. Diabetici léčení pouze dietou v roce 2013 zaujímali 7,6 % z úhrnu léčených osob a ve srovnání s rokem 2004 poklesl jejich počet o 44 %.

Diabetes mellitus je chronické onemocnění, které bývá provázeno mnoha komplikacemi, mezi nimiž k nejzávažnějším patří postižení zraku nebo úplná slepota, selhání funkce ledvin či poškození nervů a krevního zásobení dolních končetin (tzv. diabetická noha), které může končit jejich amputací. Diabetickými komplikacemi bylo postiženo 18 026 osob, tj. 31 % z počtu léčených diabetiků (ČR 29 %). Nejčastější chronickou komplikací diabetu byla v roce 2013 diabetická retinopatie (poškození oční sítnice), diagnostikovaná celkem u 7 807 osob, což činilo 13,6 % (ČR 11,9 %) z úhrnu léčených, z toho 1,7 % bylo postiženo slepotou (ČR 2,4 %), absolutně 135 osob v kraji. Počet postižených diabetickou nefropatií (poškození ledvin) tvořil 13,5 % z úhrnu léčených (ČR 12,1 %), absolutně 7 737 osob, z toho 28,4 % s renální insuficiencí. Podíl léčených osob s diabetickou nohou, celkem 2 482 pacientů, činil 4,3 % z úhrnu (ČR 5,2 %). K amputaci bylo nutno přistoupit u 21,8 % (ČR 25,0 %) pacientů s touto komplikací, absolutně u 541 osob, z toho 240 amputací (44 %) bylo provedeno nad kotníkem.

Prevalence diabetických onemocnění stále stoupá. V roce 2013 se v kraji léčilo 90 osob na 1 000 obyvatel, v roce 2004 to bylo jen 69 pacientů na 1 000 obyvatel kraje.

Zpracovala: Blažena Kozlíková
ÚZIS ČR, Regionální pracoviště Ostrava
17. listopadu 1790, 708 52 Ostrava-Poruba
tel.: 597 374 185
e-mail: blazena.kozlikova@uzis.cz
<http://www.uzis.cz/>

Personální zajištění a počty ošetření v oboru diabetologie

Území, kraj	Počet ZZ a pracovišť	Počet pracovníků ¹⁾		Počet ošetření - vyšetření	
		lékaři	ZPBD ²⁾	celkem	na 1 lékaře
Jeseník	5	2,10	1,90	8 596	4 093
Olomouc	15	13,10	11,52	65 410	4 993
Prostějov	5	2,10	2,90	14 271	6 796
Přerov	9	4,33	5,89	32 209	7 439
Šumperk	6	2,90	3,10	26 053	8 984
Olomoucký kraj	40	24,53	25,31	146 539	5 974
Česká republika	506	365,68	411,37	2 254 757	6 166

¹⁾ Průměrný roční přepočtený počet, vč. smluvních

²⁾ ZPBD - zdravotničtí pracovníci nelékaři s odbornou způsobilostí bez odborného dohledu dle zákona č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních § 5–§ 21a

Léčené osoby podle jednotlivých typů diabetu

Území, kraj	Počet léčených osob podle jednotlivých typů diabetu				
	absolutně	na 10 000 obyvatel	v %		
			I. typ DM (E10)	II. typ DM (E11)	sekundární diabetes (E13)
Jeseník	3 531	884,74	3,82	94,11	2,07
Olomouc	23 407	1 006,87	8,00	90,48	1,52
Prostějov	8 454	774,01	8,27	89,78	1,95
Přerov	11 159	845,29	3,97	94,73	1,30
Šumperk	10 918	889,56	2,57	96,23	1,20
Olomoucký kraj	57 469	903,10	5,97	92,52	1,51
Česká republika	861 647	819,65	6,84	91,67	1,49

Počet léčených diabetiků k 31. 12. 2013

Území, okres	Počet léčených pacientů				Počet nově zjištěných onemocnění		
	celkem	z toho v %		u PL pro dospělé v %	celkem	z toho v %	
		muži	ženy			muži	ženy
Jeseník	3 531	43,76	56,24	13,08	226	42,92	57,08
Olomouc	23 407	46,91	53,09	7,31	1 246	48,96	51,04
Prostějov	8 454	50,06	49,94	56,46	705	51,91	48,09
Přerov	11 159	46,57	53,43	18,31	780	49,87	50,13
Šumperk	10 918	46,53	53,47	38,31	854	50,94	49,06
Olomoucký kraj	57 469	47,04	52,96	22,92	3 811	49,78	50,22
Česká republika	861 647	47,81	52,19	21,20	72 600	47,85	52,15

Počet léčených osob s chronickou diabetickou komplikací

Území, okres	Diabetická							
	nefropatie		retinopatie			noha		
	celkem	z celku s renální insuficiencí	celkem	z celku		celkem	z celku s amputací	
				proliferativní	slepota		pod kotníkem	nad kotníkem
Jeseník	240	54	292	105	5	135	51	26
Olomouc	4 041	983	3 398	819	63	732	98	104
Prostějov	1 340	444	1 185	348	32	417	27	31
Přerov	1 394	462	1 506	339	18	398	78	46
Šumperk	722	255	1 426	365	17	800	47	33
Olomoucký kraj	7 737	2 198	7 807	1 976	135	2 482	301	240
Česká republika	104 272	37 733	102 783	27 073	2 458	44 657	6 899	4 269

Léčení diabetici podle druhu léčby

Území, okres	Jen dietou		PAD		Inkretinovými mimetiky		Inzulínem	
	absolutně	na 10 000 obyvatel	absolutně	na 10 000 obyvatel	absolutně	na 10 000 obyvatel	absolutně	na 10 000 obyvatel
Jeseník	302	75,67	4 070	1 019,79	95	23,80	967	242,30
Olomouc	1 540	66,24	15 500	666,74	586	25,21	8 472	364,43
Prostějov	878	80,39	7 839	717,71	72	6,59	1 671	152,99
Přerov	821	62,19	10 127	767,12	179	13,56	3 196	242,10
Šumperk	1 782	145,19	9 592	781,52	40	3,26	2 016	164,26
Olomoucký kraj	5 323	83,65	47 128	740,59	972	15,27	16 322	256,49
Česká republika	106 967	101,75	756 756	719,87	11 236	10,69	219 706	209,00

Léčba diabetu podle typu onemocnění *)

Druh léčby	Počet léčeb podle typu diabetu					
	I. typ DM (E10)			II. typ DM (E11)	sekundární diabetes (E13)	porucha glukosové tolerance (R73.0)
	0–14 let	15–19 let	20 let a více			
Jen dietou	x	x	x	5 184	139	3 591
PAD	-	-	627	46 226	275	x
deriváty sulfonylmočoviny	-	-	163	11 243	126	x
metforminem	-	-	461	29 932	139	153
glinidy	-	-	3	848	8	x
glitazony	-	-	-	760	2	x
akarbózou	-	-	-	82	-	x
inhibitory DPP-IV	-	-	-	3 361	-	x
Inkretinovými mimetiky	-	-	-	968	4	x
Inzulínem	11	8	3 250	12 572	481	x
konvenčně	-	-	252	3 060	114	x
intenzifikovaně	11	8	2 576	9 442	364	x
inzulínovou pumpou	-	-	422	70	3	x

*) Jeden pacient může být léčen více léčbami současně. Je uvedena každá naordinovaná léčba, která byla předepsána k pravidelnému užívání alespoň na dobu 1 měsíce.

Činnost oboru diabetologie v letech 2004–2013

Ukazatel	2004	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet pracovníků (úvazek) k 31.12., vč. smluvních lékařů	19,76	20,86	21,02	20,90	23,81	23,32	24,53
ZPBD	22,72	20,37	22,76	21,38	23,78	23,78	25,39
Počet ošetření-vyšetření (počet návštěv)							
absolutně	128 456	140 223	134 504	132 600	143 132	144 469	146 539
na 1 000 obyvatel	202,3	218,4	209,5	206,6	224,1	226,6	230,3
na 1 úvazek lékaře diabetologa	6 500,8	6 722,1	6 398,9	6 344,5	6 011,4	6 195,1	5 973,9
Počet léčených pacientů k 31.12.							
absolutně	43 985	51 754	52 253	52 960	55 388	56 190	57 469
na 1 000 obyvatel	69,3	80,6	81,4	82,5	86,7	88,1	90,3
Druh léčby							
jen dietou	12 186	12 858	10 546	8 967	7 038	5 834	5 323
PAD	18 771	24 340	25 702	26 992	41 764	44 298	47 128
inkretinovými mimetiky	.	.	.	.	708	782	972
inzulínem	10 207	10 611	11 464	11 351	15 973	16 291	16 322
inzulínem + PAD	2 821	3 945	4 541	5 650	.	.	.
Počet nově zjištěných onemocnění	4 220	3 122	4 300	4 158	5 317	4 369	3 811
Chronické komplikace diabetu							
diabetická nefropatie	4 173	5 438	6 525	5 799	6 381	6 921	7 737
z toho: s renální insuficiencí	761	1 117	1 297	1 576	1 665	1 821	2 198
diabetická retinopatie	6 655	6 376	6 741	7 131	7 282	7 234	7 807
z toho: proliferativní	1 128	1 385	1 518	1 667	1 782	1 878	1 976
slepota	91	102	117	120	137	139	135
diabetická noha	1 604	2 087	2 348	2 542	2 598	2 517	2 482
z toho: s amputací	251	283	335	367	452	500	541
Podíl chronických komplikací k počtu léčených diabetiků v %	28,3	26,9	29,9	29,2	29,4	29,7	31,4

Symbol "." - údaj nebyl sledován

Vývoj počtu léčených diabetiků na 100 000 obyvatel v letech 1996–2013

